

ความสัมพันธ์อาเซียน - สหรัฐฯ และความท้าทาย*

ลัฐกา เนตรทัศน์**

บทนำ

ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นภูมิภาคที่มีความสำคัญกับสหรัฐอเมริกาในด้านความมั่นคงมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนับตั้งแต่เหตุการณ์ก่อการร้ายเมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน ค.ศ. ๒๐๐๑ ซึ่งทำให้สหรัฐฯ มีบทบาททางการทหารในภูมิภาคนี้มากยิ่งขึ้น โดยมองว่าเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ในการเผยแพร่แนวคิดการป้องกันและปราบปรามขบวนการก่อการร้าย^๑ นอกจากนี้เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยังเป็นภูมิภาคที่สำคัญในทางเศรษฐกิจสำหรับสหรัฐฯ เนื่องจากเป็นภูมิภาคที่มีพลวัตและเป็นหนึ่งในภูมิภาคที่มีเติบโตอย่างรวดเร็ว สหรัฐฯ จึงได้มุ่งกระชับความสัมพันธ์ผ่านการดำเนินนโยบายต่างประเทศในเชิงรุกมาโดยตลอดโดยเป็นการดำเนินความสัมพันธ์ในระดับทวิภาคีกับประเทศในภูมิภาคทั้งในด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจ^๒

เมื่ออาเซียน (Association of Southeast Asian Nations: ASEAN) ได้ก่อตั้งขึ้น สหรัฐฯ เข้าสร้างความสัมพันธ์กับอาเซียนเป็นครั้งแรกในฐานะของคู่เจรจาเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๗๗ (พ.ศ. ๒๕๒๐) และได้สร้างความร่วมมือกับอาเซียนนับแต่นั้นเป็นต้นมา โดยในปี ค.ศ. ๒๐๐๘ (พ.ศ. ๒๕๕๑) สหรัฐฯ เป็นประเทศคู่เจรจาประเทศแรกที่เสนอชื่อให้มีคณะทูตประจำอาเซียน ต่อมาในปี ค.ศ. ๒๐๐๙ (พ.ศ. ๒๕๕๒) มีการจัดประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน - สหรัฐฯ ขึ้นเป็นครั้งแรก และในปี ค.ศ. ๒๐๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๔) มีการแต่งตั้งทูตถาวรประจำอาเซียนขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของความสัมพันธ์ที่มีความแน่นแฟ้นยิ่งขึ้นของทั้งสองฝ่ายในปี ค.ศ. ๒๐๑๕ (พ.ศ. ๒๕๕๘) ความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายยกระดับสู่การเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ซึ่งมีการพัฒนาความร่วมมือให้หลากหลายและครอบคลุมมากขึ้น เช่น ความร่วมมือด้านการค้า การลงทุน การถ่ายทอดเทคโนโลยี การศึกษา เป็นต้น^๓

อย่างไรก็ดี ภายใต้บริบทสังคมนระหว่างประเทศในทศวรรษปัจจุบันได้สร้างผลกระทบต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ ต่ออาเซียนและภูมิภาคอินโด - แปซิฟิก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการค้าเสรีทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วที่ก่อให้เกิดสงครามการค้า (Trade war) และส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่อุปทาน

* บทความนี้เผยแพร่เมื่อวันที่ ๒๗ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๒

** บุคลากรจัดทำฐานข้อมูลกฎหมาย ฝ่ายอาเซียนและกิจการต่างประเทศ กองกฎหมายต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

^๑ ประภัสสร เทพชาตรี. (๒๕๕๒). ยุทธศาสตร์สหรัฐฯ ต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. *วารสารเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา*, ๔๑-๗๐.

^๒ สุรชาติ บำรุงสุข. (๒๕๕๗). Pivot to Asia: นโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาต่อเอเชียแปซิฟิก. *จุลสารความมั่นคง*, ๒-๘๕.

^๓ *History of the U.S. and ASEAN relations*. (n.d.). Retrieved September 21, 2019, from U.S. Mission to ASEAN: <https://asean.usmission.gov/our-relationship/policy-history/usasean/>

(Supply Chain) ของระบบเศรษฐกิจทั่วโลก รวมทั้งพฤติกรรมและท่าทีของจีนต่อกรณีพิพาทในทะเลจีนใต้ และการพัฒนากองกำลังของจีนที่สร้างความเข้มแข็งทางทหารให้จีนเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ ยังมีประเด็นเรื่องความมั่นคงในรูปแบบใหม่ (non – traditional security) ที่สหรัฐฯ ให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งจึงได้เข้ามามีบทบาทในภูมิภาคมากยิ่งขึ้น บทความฉบับนี้จึงมีวัตถุประสงค์ในการนำเสนอความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ กับอาเซียนภายใต้ประเด็นด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงในปัจจุบันที่ท้าทายบทบาทการเป็นศูนย์กลางสถาปัตยกรรมของภูมิภาคและบทบาทของสหรัฐฯ ต่ออาเซียน

ความสัมพันธ์อาเซียน - สหรัฐฯ และความท้าทาย^๔

ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ กับอาเซียนที่ดำเนินมาแล้วกว่าสี่ทศวรรษมีแรงขับเคลื่อนสำคัญมาจากการที่ทั้งสองฝ่ายสามารถที่จะตอบสนองผลประโยชน์ต่อกันได้อยู่เสมอทั้งด้านเศรษฐกิจและความมั่นคง^๕ ด้านความมั่นคงอาเซียนมีความสำคัญต่อสหรัฐฯ ในฐานะที่เป็นส่วนสำคัญของยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก (Free and Open Indo-Pacific strategy: FIOP) เนื่องจากอาเซียนมีบทบาทเป็นผู้นำในการสร้างระเบียบปฏิบัติของภูมิภาคผ่านกลไกที่ก่อตั้งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum: ARF) การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers' Meeting: ADMM, ADMM+) การประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก (East Asia Summit: EAS) และการประชุมสุดยอดผู้นำสหรัฐฯ – อาเซียน (U.S. – ASEAN Summit) ซึ่งเป็นเวทีให้สหรัฐฯ ได้แสดงออกซึ่งวิสัยทัศน์และผลักดันวาระที่เป็นผลประโยชน์ของสหรัฐฯ ได้อย่างเต็มที่^๖ อย่างไรก็ดี นอกจากการเป็นเวทีสำหรับการเจรจาทางการเมืองและความมั่นคงแล้ว อาเซียนยังเป็นภูมิภาคที่มีความหลากหลายและมีการเติบโตทางเศรษฐกิจสูง ซึ่งมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของสหรัฐฯ เห็นได้จากการที่ประเทศสมาชิกอาเซียนได้เพิ่มการลงทุนในสหรัฐฯ จาก ๗.๓ พันล้านเหรียญสหรัฐ เป็น ๒๗ พันล้านเหรียญสหรัฐ โดยมีสิงคโปร์เป็นประเทศจากอินโด – แปซิฟิกที่มีการลงทุนเติบโตอย่างรวดเร็วที่สุดในสหรัฐฯ ในขณะเดียวกัน สหรัฐฯ ได้เข้ามาลงทุนในอาเซียนเกือบ ๓๒๙ พันล้านเหรียญสหรัฐ มากกว่าการลงทุนในจีน อินเดีย ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้รวมกัน^๗ นอกจากนี้ บริษัทในสหรัฐฯ อย่างน้อย ๔๒,๐๐๐ บริษัท มีการส่งออกสินค้าและบริการกว่า ๑๐๐ พันล้านเหรียญสหรัฐต่อปีไปยังประเทศสมาชิกอาเซียนอีกด้วย ซึ่งการค้าและการลงทุนดังกล่าวก่อให้เกิดการจ้างงานและนำมาซึ่งโอกาสให้กับประชาชนของทั้งสองประเทศเป็นอย่างยิ่ง

^๔ สรุปความส่วนหนึ่งจากรายงานการประชุม Pacific Forum หัวข้อ ASEAN Centrality and the Evolving US Indo-Pacific Strategy

^๕ Hang, N. T. (2018). *The U.S. - ASEAN Relations: An overview*. Trnava: University of St. Cyril and Methodius in Trnava.

^๖ Ordaniel, J., & Baker, C. (2019). *ASEAN Centrality and the Evolving US Indo-Pacific Strategy*. Honolulu: Pacific Forum.

^๗ U.S.-ASEAN Business Council. (2019, July 22). *Investment*. Retrieved September 23, 2019, from U.S.-ASEAN Business Council: <https://www.usasean.org/why-asean/investment>

การมีส่วนร่วมของสหรัฐฯ ภายใต้สถาบันอาเซียน โดยเฉพาะด้านการเมืองและความมั่นคง สหรัฐฯ แสดงออกซึ่งการสนับสนุนความเป็นศูนย์กลางของอาเซียน (ASEAN Centrality) เป็นประโยชน์สำหรับอาเซียนในการกำหนดวาระทางการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาค รวมถึงการจัดระเบียบและแนวปฏิบัติให้กับประเทศสมาชิกอาเซียนและขยายไปยังภูมิภาคอินโด - แปซิฟิกได้อีกด้วย นอกจากนี้ ความริเริ่มและความช่วยเหลือจากสหรัฐฯ ยังมีส่วนช่วยเสริมสร้างศักยภาพด้านความมั่นคงของอาเซียนและประเทศสมาชิก ยิ่งไปกว่านั้น บทบาทของสหรัฐฯ ในภูมิภาคยังมีความสำคัญในแง่ของการเป็นหลักประกันความมั่นคงและช่วยรักษาดุลอำนาจในภูมิภาคให้ปราศจากการครอบงำโดยอำนาจเดียว โดยเฉพาะการครอบงำจากจีน^๘ อย่างไรก็ตาม แม้ในด้านเศรษฐกิจอาเซียนจะมีการลงทุนโดยตรงจากสหรัฐฯ เป็นสัดส่วนที่มากดังที่กล่าวไว้ข้างต้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางการค้าและการลงทุนที่เป็นไปในทิศทางบวก แต่ท่ามกลางความไม่แน่นอนและความผันผวนทางเศรษฐกิจในปัจจุบันก็สร้างความท้าทายให้อาเซียนจะต้องรักษาและสร้างบรรยากาศที่ดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศให้มากขึ้น โดยเฉพาะเรื่องกฎระเบียบเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา และกฎระเบียบอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดอุปสรรคและเอื้อต่อการลงทุนของภาคเอกชนจากต่างประเทศ

อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ของอาเซียนและสหรัฐฯ จะต้องเผชิญกับความท้าทายอันเนื่องมาจากพลวัตทางการเมืองความมั่นคงและเศรษฐกิจ จึงส่งผลให้ทั้งสองฝ่ายมีการทบทวนความร่วมมือและปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์การดำเนินความสัมพันธ์ ซึ่งในประเด็นเรื่องภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบใหม่ (Non - traditional security) ที่ส่งผลกระทบต่อทั้งภายในรัฐและข้ามพรมแดน เช่น ภัยพิบัติธรรมชาติ สหรัฐฯ ได้ให้ความช่วยเหลือด้านอุปกรณ์และการกู้ภัย รวมทั้งมีการสร้างความร่วมมือในระดับทวิภาคีกับประเทศสมาชิกอาเซียนอยู่เสมอ และในส่วนของอาเซียนก็ได้มีการให้ความช่วยเหลือผ่านกลไกที่จัดตั้งขึ้น เช่น การจัดตั้งศูนย์ประสานงานอาเซียนเพื่อความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมในการจัดการภัยพิบัติ (AHA Center) เป็นต้น อีกหนึ่งปัญหาด้านความมั่นคงที่สหรัฐฯ และอาเซียนให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง คือ การต่อต้านความรุนแรงและการแพร่ขยายของแนวคิดนิยมความรุนแรง (Extremism) อาเซียนและสหรัฐฯ เห็นพ้องร่วมกันที่จะให้มีการพัฒนาโลกเพื่อหยุดการเคลื่อนไหวของนักรบต่างชาติ (foreign terrorist fighter) ในภูมิภาคและขจัดการไหลเวียนเงินทุนของกลุ่มหัวรุนแรงในท้องถิ่น ซึ่ง Rommel Banlaoi นักวิชาการของสถาบันเพื่อสันติภาพของฟิลิปปินส์ได้เสนอให้สหรัฐฯ ผลักดันให้ประเทศสมาชิกอาเซียนใช้แผนปฏิบัติการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๘ (ASEAN Plan of Action in Combating Transnational Crime 2016-2025) และปรับปรุงแผนปฏิบัติการต่อต้านการก่อการร้าย (ASEAN Comprehensive Plan of Action on Counter-Terrorism) เนื่องจากกรณีปัญหาการก่อการร้ายจำเป็นที่จะต้องได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากกลไกเฉพาะด้าน รวมถึงการส่งเสริมประสิทธิภาพการดำเนินงานของศูนย์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพื่อการต่อต้านการก่อการร้าย (Southeast Asia Regional Centre for Counter-Terrorism) และสถาบันการบังคับใช้กฎหมายระหว่างประเทศ (International Law Enforcement Academy)

นอกจากนี้ สหรัฐฯ ยังมีข้อกังวลเกี่ยวกับการเสื่อมถอยของประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชนในอาเซียน โดยเฉพาะปัญหาสิทธิมนุษยชนที่ยืดเยื้อในรัฐยะไข่ประเทศเมียนมาและปัญหาเกี่ยวกับการเลือกตั้งในอาเซียน

^๘ Parameswaran, P. (2013). The Power of Balance: Advancing US-ASEAN Relations under the Second Obama Administration. *The Fletcher Forum of World Affairs*, 37(1).

Steven Rood (Social Weather Stations) ยกตัวอย่างถึงปัญหาเกี่ยวกับการเมืองในประเทศสมาชิกอาเซียน โดยชี้ว่าการดำรงอยู่ของผู้มีอิทธิพลทางการเมืองมาจากระบบพรรคการเมืองที่อ่อนแอ อีกทั้งยังปรากฏ การซื้อสิทธิขายเสียงอยู่ในหลายประเทศ ซึ่งสถานการณ์ทางการเมืองและปัญหาสิทธิมนุษยชนดังกล่าวสร้าง ข้อจำกัดและทำให้สหรัฐฯ เกิดภาวะที่ยากลำบากต่อการตัดสินใจให้การสนับสนุนอาเซียน เนื่องจาก ประชาธิปไตยเป็นค่านิยมที่สหรัฐฯ ให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ในขณะที่ประเทศสมาชิกอาเซียนบางประเทศ ยังคงมีแนวคิดเป็นปฏิปักษ์ต่อประเทศมหาอำนาจอันเนื่องมาจากภูมิหลังทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับการ ล่าอาณานิคม ซึ่งทำให้มองการมีส่วนร่วมของสหรัฐฯ ในภูมิภาคเป็นการแทรกแซงกิจการภายใน และในกรณีนี้ Julio Teehankee นักวิชาการประจำมหาวิทยาลัย La Salle สหรัฐอเมริกาเห็นว่าอาจก่อให้เกิด ความเสี่ยงที่ประเทศสมาชิกอาเซียนบางประเทศจะหันไปยอมรับการกำหนดนโยบายระดับภูมิภาคของจีน มากกว่าและทำให้จีนมีอิทธิพลในภูมิภาคยิ่งขึ้น

ประเด็นท้าทายความร่วมมือระหว่างสหรัฐฯ และอาเซียนประการต่อมาคือ ความสามารถในการ พัฒนาของอาเซียน กล่าวคือ อาเซียนยังขาดสถาบันทางเศรษฐกิจที่มีความเข้มแข็ง ขาดโครงสร้างพื้นฐาน ขนาดใหญ่ ตลอดจนทรัพยากรมนุษย์ที่ขาดแคลนและอุปสรรคเกี่ยวกับการลงทุน ทำให้อาเซียนไม่สามารถที่จะ มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจได้อย่างก้าวกระโดด ในกรณีนี้ Andrew Jeffries ผู้แทนจากธนาคารเพื่อการพัฒนา แห่งเอเชีย (Asian Development Bank: ADB) เสนอให้รัฐบาลของประเทศสมาชิกอาเซียนปฏิรูปการจัดเก็บ ภาษี และปฏิรูประบบนโยบายเพื่อเอื้อให้เอกชนเข้าร่วมลงทุนกับภาครัฐเพื่อที่จะนำไปสู่การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ขนาดใหญ่ต่อไป ทั้งนี้ โครงสร้างพื้นฐานในด้านสำคัญและจำเป็นต่อการลงทุนมากที่สุดในขณะนี้คือ ภาคพลังงานและการขนส่ง โดยสหรัฐฯ สามารถให้ความช่วยเหลืออาเซียนได้ผ่านธนาคารเพื่อการพัฒนา แห่งเอเชียและการสร้างขีดความสามารถในด้านที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการแลกเปลี่ยนทรัพยากรบุคคลผู้เชี่ยวชาญ ด้านเทคนิคเพื่อเสริมสร้างศักยภาพให้อาเซียนสามารถพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ได้ นอกจากนี้ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยังเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ที่เชื่อมระหว่างกลุ่มประเทศภายใต้การเจรจาความมั่นคง ของจตุภาคี (Quadrilateral Security Dialogue: Quad) ซึ่งอาจทำให้ได้รับประโยชน์กลุ่มประเทศดังกล่าว เช่น การขยายฐานการลงทุนของญี่ปุ่นมาในอาเซียนที่จะช่วยสร้างความน่าเชื่อถือให้กับภาคอุตสาหกรรม และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอาเซียน การสร้างความร่วมมือกับอินเดียที่มีจุดแข็งในด้านการ พัฒนาเทคโนโลยีและซอฟต์แวร์จะช่วยผลักดันด้านเทคโนโลยีและเศรษฐกิจดิจิทัลให้กับอาเซียนได้^๔

นอกจากนี้ สหรัฐฯ ยังต้องเผชิญกับอิทธิพลของจีนที่กำลังแผ่ขยายในภูมิภาค โดยเฉพาะการผลักดัน โครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (Belt and Road Initiative: BRI) และความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระดับ ภูมิภาค (Regional Comprehensive Economic Partnership: RCEP) ซึ่งหากประสบความสำเร็จก็จะทำให้ จีนมีบทบาทในการกำหนดวาระและระเบียบสำคัญของภูมิภาคได้ ในขณะที่สหรัฐฯ ภายใต้การบริหาร ของประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ (Donald Trump) มีแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นชาตินิยมสูงและดำเนินนโยบาย ปกป้องการค้าจึงถอนสหรัฐฯ ออกจากความตกลงหุ้นส่วนยุทธศาสตร์เศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก (Trans-Pacific Partnership: TPP) ซึ่งนับว่าเป็นการตัดสินใจที่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับอาเซียน

^๔ กอปรธรรม นิละไพจิตร. (สิงหาคม ๒๕๖๑). อินโด-แปซิฟิก: มุมมองผลประโยชน์ต่อภูมิภาค. เข้าถึงเมื่อ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๒ จาก คลังปัญญา: <http://rsu-brain.com/index.php/4387-2-2-2-2-2-2-4/>

และภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นอย่างยิ่ง^{๑๐} เนื่องจากความตกลงดังกล่าวเป็นเครื่องมือที่ทำให้สหรัฐฯ สามารถคานอำนาจกับจีนในภูมิภาค หากสหรัฐฯ ไม่ได้เป็นผู้นำในการผลักดันความตกลง TPP อาจทำให้ประเทศในภูมิภาคมีแนวโน้มที่จะมีปฏิสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับจีนมากยิ่งขึ้น ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวทำให้สหรัฐฯ จะต้องตัดสินใจว่าจะมีแนวทางในการสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศในภูมิภาคอย่างไรต่อไปเพื่อประโยชน์ในการรักษาดุลอำนาจของภูมิภาค อย่างไรก็ตาม Poltak Hotradero เสนอให้สหรัฐฯ ให้ความช่วยเหลืออาเซียนด้วยการวางรากฐานความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น ระบบคลาวด์ (Cloud) การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ บล็อกเชน (Blockchain) เป็นต้น รวมถึงการสร้างขีดความสามารถด้านเทคนิคผ่านความช่วยเหลือด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับภาคเอกชนของสหรัฐฯ ที่จะเข้ามาดำเนินธุรกิจ

บทสรุป

แม้อาเซียนและสหรัฐฯ จะมีความสัมพันธ์ในมิติการเมืองความมั่นคงและเศรษฐกิจร่วมกันมาอย่างยาวนาน โดยที่ทั้งสองฝ่ายต่างมีผลประโยชน์ตอบสนองซึ่งกันและกัน แต่ในสภาวะของความไม่แน่นอนในระบอบสังคมนิยมระหว่างประเทศอันเนื่องมาจากการถ่วงดุลความมั่นคงในรูปแบบใหม่ที่นำมาซึ่งความท้าทายในการจัดการปัญหา กล่าวคือ ภัยคุกคามดังกล่าวไม่สามารถที่จะจัดการแก้ไขได้โดยประเทศหนึ่งประเทศใด หากแต่จะต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศและการประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน จึงทำให้อาเซียนและสหรัฐฯ จะต้องทบทวนและพัฒนาความร่วมมือให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ การเติบโตและการขยายอิทธิพลของจีนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยังเป็นสิ่งท้าทายทั้งสหรัฐฯ ที่จะต้องแสวงหาวิธีการเพื่อกานอำนาจกับจีนในภูมิภาค และในขณะเดียวกันอาเซียนก็จะต้องรักษาระดับความสัมพันธ์กับทั้งสองฝ่ายไว้ไม่ให้เกิดระบบขั้วอำนาจเดียวภายในภูมิภาคเพื่อให้อาเซียนยังเป็นสถาบันที่มีความเข้มแข็งและดำรงอยู่ต่อไปอย่างยั่งยืนได้

^{๑๐} Bryant, S. (2019, January 21). *After TPP: Challenges for United States-ASEAN Relation*. Retrieved September 25, 2019, from Public Policy: <https://publicpolicy.wharton.upenn.edu/live/news/2811-after-tpp-challenges-for-united-states-asean>